

บทบาทภาคีเครือข่ายในการพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ขนมไทยชุมชน
ภายใต้กรอบการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ ตำบลช้างน้อย
อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
Network Collaboration in Community-Based Thai Dessert Innovation
under the New Public Governance Framework: Chang Noi Subdistrict,
Bang Sai District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

ผกามาต เลียงธนะฤกษ์¹ และ อีรพงษ์ น้อยบุญญา²
Pakamat Leangthanarer¹ and Teerapong Noyboonya²

Received: 1 February 2026; Revised: 24 April 2026; Accepted: 24 April 2026

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา ได้แก่ 1) ศึกษาบทบาทของภาคีเครือข่ายในการร่วมพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน และ 2) ศึกษาขั้นตอนกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการสร้างนวัตกรรมเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญได้แก่ 1) ภาครัฐ (ตัวแทนมหาวิทยาลัย) 2) ผู้นำชุมชน 3) ตัวแทนกลุ่มทำขนมไทย 4) ชุมชนตำบลช้างน้อย 5) ตัวแทนวัดอนุญชราราม (วัดช้างน้อย) รวมทั้งหมด 49 คน วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายใต้กรอบการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ และสรุปการสัมภาษณ์เชิงลึก นำเสนอผ่านการบรรยายและพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. บทบาทของภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมพัฒนาสร้างนวัตกรรมให้แก่ผลิตภัณฑ์ของชุมชน มีเป้าหมายเดียวกันในการยกระดับหรือเพิ่มมูลค่าผ่านนวัตกรรม “ขนมหม้อแกงกรอบ” โดยเริ่มต้นจากภาครัฐหรือตัวแทนมหาวิทยาลัย ขับเคลื่อนโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ลงสู่ชุมชนผ่านการร่วมคิดร่วมสร้างกับผู้นำชุมชน ตัวแทนกลุ่มขนมไทย และชุมชนตำบลช้างน้อย เพื่อให้เกิดนวัตกรรมขนมท้องถิ่น ผ่านการร่วมแสดงความคิดเห็น ลงมือทำ และถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่นและเพิ่มนวัตกรรมด้วยการยืดอายุของอาหารให้ขนมกรอบ 2. กระบวนการความร่วมมือของภาคีเครือข่าย เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และสร้างนวัตกรรมให้แก่ผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นข้อค้นพบเชิงทฤษฎีในการสร้างความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่ริเริ่มการบริการสาธารณะจากภาครัฐ ได้เริ่มตั้งแต่การร่วมกำหนดแนวทาง วางแผน ไปจนถึงการออกแบบพัฒนา ร่วมคิด และร่วมผลิต ให้เกิด

^{1 2} มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์; Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

Corresponding Author, E-mail: pakamat.leang@vru.ac.th

ผลิตภัณฑ์ใหม่เพิ่มนวัตกรรมด้วยการยืดอายุการบริโภคของอาหาร โดยชุมชนเป็นทั้งผู้สร้างและผู้รับบริการ ตลอดจนการร่วมประเมินการขับเคลื่อนพัฒนาและยกระดับมูลค่าของผลิตภัณฑ์ ข้อเสนอจึงประยุกต์และนำไปปฏิบัติใช้ผ่านต้นแบบของงานศึกษาชิ้นนี้ ด้วยการสร้างความร่วมมือจากหลายภาคส่วน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพิ่มมูลค่าและสร้างนวัตกรรมเพื่อยกระดับรายได้ของคนภายในชุมชน และสร้างบทบาทความร่วมมือให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: นวัตกรรม; ผลิตภัณฑ์ชุมชน; กระบวนการร่วมผลิต

Abstract

The objectives of this research were to: (1) examine the roles of network partners in collaboratively developing community products and (2) study the participatory processes of network partners in product development and value-added innovation for community products. A qualitative research approach was employed, using participant observation and in-depth interviews. Key informants included university representatives, community leaders, Thai dessert group representatives, members of Chang Noi Subdistrict, and representatives of Anukuncharam Temple, with a total of 49 participants. Data were analyzed from documents and related research under the framework of New Public Governance, and the results from in-depth interviews were summarized and presented through descriptive narration.

The results reveal that: 1. Network partners shared a common goal of adding value to community products through innovation, particularly the development of crispy Mor Kaeng dessert. The university played a key role in initiating and driving the project through co-creation with community leaders and local producers, integrating local wisdom with innovation to extend the product's shelf life. The temple supported the project by providing space for development activities. 2. The collaborative process of network partners in developing products and creating innovation for community products is a theoretical finding in building collaboration among all sectors initiated by the public sector. The process starts from joint planning, co-commissioning, co-design, co-delivery, and co-assessment, resulting in a new community product that enhanced both economic value and innovation, with the community acting as both producers and beneficiaries. The practical implication and application of this study propose a model of multi-sector collaboration as a guideline for developing community products, adding value, and

creating innovation to enhance income for people within the community and to strengthen collaborative roles for sustainable area development.

Keywords: Innovation; Community Products; Co-production

บทนำ

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นผ่านการสร้างนวัตกรรมหรือสร้างการผลิตรูปแบบใหม่ เพื่อเพิ่มมูลค่าหรือการยืดอายุการรับประทานอาหารให้อยู่ได้นานมากขึ้น ย่อมเป็นความสำคัญในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะการสร้างกระบวนการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ไปสู่ชุมชนผ่านชนมไทยหรือชนมหวานท้องถิ่นที่ชุมชน มีศักยภาพมาตั้งแต่ดั้งเดิมและได้หยิบยกศักยภาพนี้มาพัฒนาต่อยอดอย่างใดก็ตาม กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์นี้ไม่เพียงแค่ชุมชนเท่านั้น ที่เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการพัฒนา หากแต่จำเป็นต้องอาศัยกลุ่มภาคีเครือข่ายหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามา มีบทบาทร่วมขับเคลื่อนเพื่อให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์นั้นไปสู่ความสำเร็จและยั่งยืน

แนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance: NPG) เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการที่ภาครัฐ ลดบทบาทมาเป็นผู้ริเริ่มแต่ขับเคลื่อนและร่วมดำเนินการบริการสาธารณะร่วมกับภาคประชาชน หากแต่แนวคิดดังกล่าวยังได้ใส่บทบาทของภาคส่วนต่าง ๆ ที่ร่วมกันขับเคลื่อนการให้บริการสาธารณะนั้นด้วย (Osborne, 2006; Waheduzzaman, 2019; Sriram et al, 2019; Wiesel & Modell, 2014; Pestoff, 2011) อย่างใดก็ตามในการขับเคลื่อนผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เกิดขึ้นภายใต้บริบทของชุมชนข้างน้อย ตำบลข้างน้อย อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้เกิดผลิตภัณฑ์ที่ชื่อ “ขนมหม้อแกงกรอบ” เป็นการพัฒนาต่อยอดมาจากขนมไทยที่ชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนาคือ ขนมหม้อแกง และได้ใส่นวัตกรรมกระบวนการผลิตให้มีความกรอบ เพื่อยืดอายุการรับประทานทำให้หม้อแกงเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่หรือขนมใหม่อีกหนึ่งผลิตภัณฑ์ของตำบล ซึ่งเป็นการนำนวัตกรรมเข้ามาปรับใช้นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ (Product innovation) ด้วยการนำเสนอผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่ผ่านการปรับลักษณะและปรับปรุงวิธีการ เทคนิค วัตถุดิบ ในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ (Monroe-White & Zook, 2018) ไปสู่ลูกค้า ซึ่งของชุมชนข้างน้อยได้ขับเคลื่อนผ่านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาจากทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดความใหม่หรือนวัตกรรมภายใต้ผลิตภัณฑ์ชุมชน

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนข้างน้อยที่ผ่านมา จากการวิจัยและงานศึกษาเป็นการพัฒนาต่อยอดจากผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตร (ผกามาศ เลียงธนะฤกษ์, 2567) นอกจากนี้ ยังมีการทำรูปแบบของผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อเพิ่มความสนใจผู้บริโภค เช่น การทำชะลอมห่อไข่ไก่ (ผกามาศ เลียงธนะฤกษ์ และปริญญ์ เต็มญารศิลป์, 2568) แต่ยังคงขาดกรอบการวิเคราะห์ในเชิงบทบาทของภาคีเครือข่ายที่ภาครัฐได้เข้ามาขับเคลื่อนยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยนวัตกรรม กระบวนการผลิตร่วมอย่างเป็นระบบ ทำให้การพัฒนาขาดความยั่งยืนและการขยายผล ดังนั้น งานวิจัยจึงสนใจศึกษาการเชื่อมโยงกรอบแนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ โดยเฉพาะการผลิตร่วม (4Cs)

(Bovaird et al, 2019) นวัตกรรมผลิตภัณฑ์และการสร้างมูลค่า โดยชี้ให้เห็นถึงการกำกับดูแลแบบเครือข่ายนำไปสู่กระบวนการร่วมคิด ร่วมออกแบบ ร่วมดำเนินการ และร่วมประเมินผล เกิดนวัตกรรมและมูลค่าแก่ชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์บทบาทของภาคีเครือข่ายภายใต้กรอบการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance)
2. เพื่ออธิบายกระบวนการผลิตร่วม (4Cs) ในการสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยดำเนินการศึกษาระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการศึกษาด้านพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ่านบทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการนำนวัตกรรมเข้ามาพัฒนาผลิตภัณฑ์จากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งในส่วนของการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ด้วยแนวคิดของการขับเคลื่อนผ่าน แนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance) และ การผลิตแบบกระบวนการมีส่วนร่วมภายใต้การบริการสาธารณะ การร่วมผลิตรูปแบบ “4Cs” จากงานศึกษาของ Bovaird, et al. (2019) พื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ตำบลช้างน้อย อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญเป็นการคัดเลือกโดยวิธีแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ผ่านการเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับการให้ประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลไว้หลากหลายกลุ่มเพื่อเป็นการสะท้อนมุมมองของการขับเคลื่อนภาคีเครือข่าย ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้เกิดนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์มากขึ้น และการวิจัยแบบสโนว์บอล (Snowball Sampling) ผ่านการบอกต่อหรือแนะนำต่อจากคนแรก โดยเฉพาะชุมชนช้างน้อย ที่มีจำนวนประชากรภายในพื้นที่จำนวนมาก ดังนั้น กลุ่มของผู้ให้ข้อมูลจะเป็นการแนะนำและบอกต่อ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้นั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ทั้งนี้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ 1) ภาครัฐ (ตัวแทนมหาวิทยาลัย) จำนวน 4 คน 2) ผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน 3) ตัวแทนกลุ่มทำขนมไทย จำนวน 3 คน 4) ชุมชนตำบลช้างน้อย จำนวน 35 คน 5) ตัวแทนวัดดอนกุญชราราม (วัดช้างน้อย) จำนวน 2 คน รวมทั้งหมด 49 คน

2. เครื่องมือการวิจัย งานวิจัยใช้เครื่องมือในการสัมภาษณ์ที่ผ่านการรวบรวมประเด็นจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและบริบทของพื้นที่ ออกแบบเป็นเครื่องมือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างและประเด็นการลงพื้นที่สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยเครื่องมือดังกล่าวได้สรุปและวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance) และการผลิตแบบกระบวนการมีส่วนร่วมผ่านขั้นตอนที่เรียกว่า “4Cs” จากงาน

ศึกษา Bovaird, et al. (2019) ที่ให้ความสำคัญในการบริการสาธารณะขับเคลื่อนร่วมกับภาคีเครือข่ายหลายภาคส่วน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การดำเนินการวิจัย ได้ดำเนินการด้วยวิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับบริบทของพื้นที่และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมหวานของชุมชน รวมถึงการรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อการตั้งประเด็นและกรอบการวิเคราะห์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานศึกษาที่ได้ ทั้งบทบาทของทุกภาคส่วนและกระบวนการที่พัฒนาผลิตภัณฑ์ตั้งแต่ต้นทางไปจนถึงปลายทาง ในการออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ขนมหวานที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นมาเป็นรูปแบบใหม่ผ่านนวัตกรรม รวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในแต่ละภาคส่วนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลได้วิเคราะห์ภายใต้วัตถุประสงค์ของงานวิจัย และมีการอ่านข้อมูลอย่างละเอียดและกำหนดรหัส (codes) ให้กับคำหรือประโยคที่มีความหมายสำคัญเพื่อทำการแยกประเด็นที่ปรากฏในข้อมูลให้สอดคล้องกับแนวคิด หลังจากนั้นได้นำรหัสที่ได้จาก Open Coding มาจัดกลุ่มและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเพื่อเป็นการสร้างหมวดหมู่ (categories) หรือแกนหลักของประเด็นการวิจัย และทำการสังเคราะห์เชิงประเด็นให้สะท้อนความหมายเชิงลึกของข้อมูล โดยเชื่อมโยงเข้ากับกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

5. ความน่าเชื่อถือของงานวิจัยเชิงคุณภาพ ในงานศึกษานี้ได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจนผลของข้อมูลนั้นเกิดความอึดตัวของข้อมูล สำหรับเครื่องมือและกระบวนการวิจัยในการวิจัยได้ผ่านการตรวจสอบข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญ และมีกระบวนการวิจัยที่ชัดเจนตั้งแต่การบันทึกขั้นตอนกระบวนการดำเนินการ กระบวนการในการตัดสินใจดำเนินการระเบียบวิธีวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้อื่นสามารถตรวจสอบและติดตามความโปร่งใสของกระบวนการวิจัยได้

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนานวัตกรรมที่ส่งเสริมไปสู่ผลิตภัณฑ์ชุมชนของตำบลช้างน้อย อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการต่อยอดองค์ความรู้ท้องถิ่นที่นำมาสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เกิดความแปลกใหม่และกระบวนการยืดอายุของอาหาร คือ “ขนมหม้อแกงกรอบ” เพื่อให้สามารถบริโภคในระยะเวลาที่ยาวนานขึ้น อย่างไรก็ตามการนำนวัตกรรมมาสู่ชุมชนนั้น จำเป็นจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนตามแนวคิดของการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance) และขั้นตอนของกระบวนการมีส่วนร่วมตามลำดับขั้นตอนการผลิตร่วมกันในการให้บริการสาธารณะจากภาครัฐนำไปสู่ชุมชน โดยรายละเอียดได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ในงานศึกษา ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายหลายภาคส่วน ผ่านบทบาทของทุกการขับเคลื่อนการผลิตและนำนวัตกรรมการยืดอายุอาหารไปสู่ขนมหม้อแกงกรอบ ด้วยแนวคิดการจัดการปกครอง

สาธารณะแนวใหม่ที่มีริเริ่มการให้บริการสาธารณะ โดยภาครัฐนำไปสู่ท้องถิ่นขับเคลื่อนร่วมกันระหว่างชุมชน และภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องนั้น รายละเอียดบทบาทของแต่ละฝ่ายในการขับเคลื่อนมี ดังนี้

ภาครัฐหรือตัวแทนจากสถาบันการศึกษา ได้ริเริ่มนำโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากตำบลช้างน้อย อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตาม “พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ.2547 มาตรา 7 ที่ระบุให้มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น” ซึ่งการขับเคลื่อนกิจกรรมสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ “ขนมหม้อแกงกรอบ” ภาครัฐหรือตัวแทนสถาบันการศึกษาได้เริ่มจากการเรียกประชุมผู้นำตัวแทนชุมชนทั้ง 5 หมู่บ้านภายในตำบลช้างน้อย เพื่อสอบถามความคิดเห็นและสร้างแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และได้รับการลงมติดำเนินการให้พัฒนาขนมไทยอันเป็นศักยภาพพื้นฐานของชุมชน จะเห็นได้ว่าบทบาทของภาครัฐ เป็นการนำโครงการเข้าไปในพื้นที่และเริ่มสร้างการลงความเห็นร่วม เพื่อที่จะขับเคลื่อนร่วมกับชุมชน หลังจากนั้นได้ประสานงานพื้นที่และวิทยากรในการทำขนม เพื่อให้เกิดการดำเนินกิจกรรมพัฒนานวัตกรรมยืดอายุอาหารของขนมหม้อแกงให้กรอบ อันเป็นการนำนวัตกรรมเข้ามาขับเคลื่อนผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

ตัวแทนผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนเปรียบเสมือนพ่อบ้านและแม่บ้านในการนำชุมชนหรือประชาชนภายในท้องถิ่น ให้เกิดการพัฒนายกระดับเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน ดังนั้น การริเริ่มโครงการขับเคลื่อนของพื้นที่ย่อมต้องมาจากการสอบถามความคิดเห็นและการหามติร่วมในการพัฒนาของพื้นที่ โดยผู้นำชุมชนได้มีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นและการรวบรวมกำลังคนภายในพื้นที่เข้าร่วมขับเคลื่อนโครงการดำเนินการในการทำขนมหม้อแกงให้กรอบ หลังจากนั้นจึงมีการประชุมประเมินโครงการและหาแนวทางร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไปสู่ตลาดหรือการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์หาช่องทางการขายให้กับชุมชน เนื่องจากชุมชนจะเป็นผู้ที่ทราบช่องทางพื้นฐานหรือตลาดท้องถิ่นที่สามารถจัดจำหน่ายสินค้า ซึ่งจะทำให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นนั้นสามารถกระจายรายได้สู่ชุมชน

ตัวแทนกลุ่มทำขนมไทย กลุ่มวิทยากรที่มีองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และได้นำขนมของท้องถิ่นมาพัฒนาต่อยอด โดยการช่วยดำเนินการคิดค้นกรรมวิธียืดอายุของอาหารผ่านการทำขนมให้กรอบมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้กลุ่มตัวแทนขนมไทยเป็นการสร้างความร่วมมือขับเคลื่อนระหว่างประชาชนในพื้นที่ช้างน้อยหมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 3 ได้เข้ามานำเสนอความคิดเห็นและขับเคลื่อนโครงการหลังจากที่ได้มีมติการนำขนมหวานของชุมชนมาเป็นผลิตภัณฑ์หลักในการพัฒนา กลุ่มตัวแทนขนมได้เริ่มการจัดเตรียมวัตถุดิบในการเข้าร่วมโครงการ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และวิธีการลงมือ ทำให้ขนมหม้อแกงนั้นกรอบมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นผู้คิดค้นสูตรอาหารในการสร้างนวัตกรรมขนมกรอบ ดังนั้น กลุ่มทำขนมไทยนี้ไม่เพียงแต่เป็นผู้ผลิตขนมมาสู่ชุมชนแต่ยังเปรียบเสมือน “ปราชญ์ชุมชน” ที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ท้องถิ่นในการทำขนมหม้อแกง ให้กับผู้เข้าร่วมโครงการซึ่งเป็นชุมชนภายในพื้นที่มีการนำสูตรดังกล่าว ไปพัฒนาต่อยอดและร่วมสร้างให้เป็นขนมของชุมชนในตำบลช้างน้อย

ชุมชนตำบลช้างน้อย เป็นผู้แสดงความเห็น ริเริ่ม ดำเนินการขับเคลื่อนให้โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนประสบผลสำเร็จ อีกทั้งยังได้ร่วมแสดงความเห็นในการหาช่องทางประชาสัมพันธ์และนำผลิตภัณฑ์ไปสู่การตลาด ซึ่งชุมชนตำบลช้างน้อยเป็นเสมือนผู้ที่ได้รับการสาธารณะหากแต่ในการจัดทำโครงการนี้ ยังได้เป็นผู้ร่วมริเริ่มดำเนินการอีกด้วยเพื่อให้การรับบริการสาธารณะจากภาครัฐหรือตัวแทนจากสถาบันการศึกษา ที่นำแนวคิดการสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนมาขับเคลื่อนให้ได้ผลสำเร็จ โดยชุมชนได้เข้าร่วมในการเรียนรู้วิธีการทำให้ขนมหม้อแกงกรอบ เพื่อรับองค์ความรู้ในการนำนวัตกรรมเข้ามาพัฒนาผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่น อีกทั้งสำหรับผู้สนใจในการนำความรู้ดังกล่าวไปพัฒนาต่อยอดรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาขนมท้องถิ่นของชุมชน ยังสามารถเรียนรู้จากโครงการและได้รับผลลัพธ์ดังกล่าว อย่างไรก็ตามชุมชนยังมีการร่วมประเมินผลลัพธ์ของโครงการเพื่อแสดงความคิดเห็นในการรับฟังช่องทางการปรับปรุงและพัฒนาให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์นั้นสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ตัวแทนวัดอนุญชราราม (วัดช้างน้อย) ได้ร่วมขับเคลื่อนในการแบ่งปันทรัพยากรของพื้นที่ตั้งแต่การริเริ่มระดมความคิดเห็น การดำเนินกิจกรรมของโครงการ และการประเมินผลของโครงการ ซึ่งตัวแทนได้ร่วมจัดพื้นที่ให้เป็นศูนย์รวมการทำกิจกรรมของชุมชนเป็นหลัก อำนวยความสะดวกสบายและสร้างการทำกิจกรรมร่วมของชุมชน อันเป็นการแบ่งปันทรัพยากรที่สามารถขับเคลื่อนโครงการให้ประสบความสำเร็จ

จะเห็นได้ว่า การขับเคลื่อนพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนช้างน้อย ภายใต้ขนมหม้อแกงกรอบนั้น ได้มีการขับเคลื่อนผ่านหลายภาคส่วน ตั้งแต่ภาครัฐในนามของตัวแทนภาคการศึกษาได้ริเริ่มโครงการเพื่อให้บริการแก่ประชาชนภายในชุมชนตำบลช้างน้อย หลังจากนั้นตัวแทนหรือผู้นำชุมชน ช้างน้อย และชุมชนช้างน้อยได้ร่วมกันขับเคลื่อนผ่านการทำกิจกรรมเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ด้วยนวัตกรรมรูปแบบการยืดอายุอาหาร ทั้งนี้ ตัวแทนของกลุ่มทำขนมหวานยังได้สร้างความร่วมมือระหว่างหมู่ เพื่อทำให้การนำนวัตกรรมมาพัฒนาขนมของท้องถิ่นสำเร็จมากยิ่งขึ้น คือ การทำให้ขนมหม้อแกงกรอบ ตลอดจนตัวแทนของวัดช้างน้อย ยังได้ร่วมแบ่งปันพื้นที่ในการดำเนินกิจกรรมอันเป็นพื้นที่ศูนย์รวมจิตใจของชุมชน

2) กระบวนการมีส่วนร่วมในการบริการสาธารณะ Bovaird, et al. (2019) เสนอแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการและขั้นตอนในการผลิตร่วมกันของภาคีเครือข่ายหลายภาคส่วน หรือกระบวนการในการมีส่วนร่วมกันให้บริการสาธารณะผ่านการผลิตร่วมด้วย “4Cs” ได้แก่ Co-commissioning, Co-design, Co-delivery และ Co-assessment ทั้งหมดของกระบวนการ เป็นการอธิบายรายละเอียดของจุดเริ่มต้นการร่วมพัฒนาหรือให้บริการสาธารณะไปจนถึงกระบวนการ ซึ่งพื้นที่ตำบลช้างน้อยได้มีรายละเอียดของการขับเคลื่อนกระบวนการร่วมพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ดังนี้

Co-commissioning ภาครัฐได้มีการกำหนดแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงกรอบร่วมกับตัวแทนชุมชน และกลุ่มตัวแทนทำขนม รวมถึงชุมชนช้างน้อยเพื่อกำหนดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เกิดนวัตกรรมในอาหาร โดยเฉพาะการยืดอายุของอาหาร ทุกฝ่ายมีการกำหนด

ความต้องการ (needs) ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และกำหนดทรัพยากรที่ต้องจัดสรรในการดำเนินโครงการ ซึ่งแต่ละฝ่ายให้ความเห็นในการพัฒนาว่า ควรจะทำอะไรร่วมกันก่อนหน้าและหลัง พร้อมทั้งสะท้อนความต้องการที่แท้จริงของแต่ละฝ่าย โดยการเริ่มต้นขั้นตอนนี้ไม่ได้เป็นเพียงแค่การหาข้อตกลงร่วมกันของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน แต่ยังเป็นการนำนโยบายจากภาครัฐเปลี่ยนแปลงโครงสร้างแบบบนลงล่าง คือ รัฐเป็นผู้กำหนดแนวทางการพัฒนามาสู่การร่วมกันพัฒนาในแต่ละฝ่าย ซึ่งในโครงการภาครัฐคือ ตัวแทนจากสถาบันการศึกษานำนโยบายที่พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนมาในท้องถิ่นมาร่วมกำหนดแนวทางและนวัตกรรม โดยได้ความเห็นจากชุมชนในการทำให้ชุมชนรอบมากยิ่งขึ้นและวิธีในการทำ รวมถึงการแบ่งปันองค์ความรู้ ทรัพยากรที่ต้องใช้ในแต่ละขั้นตอนดำเนินโครงการ จึงทำให้ช่วงนี้เป็นช่วงของการร่วมกันตกลงผลลัพธ์ คือ “ขนมหม้อแกงกรอบ” ที่เปลี่ยนจากการทำขนมหวานแบบดั้งเดิมและอายุการบริโภคสั้น เป็นการทำให้เนื้อขนมกรอบมากยิ่งขึ้นและยืดอายุการบริโภค

Co-design การออกแบบร่วมกันของการให้บริการชุมชน โดยภาคส่วนต่าง ๆ ร่วมกันออกแบบกระบวนการสร้างการให้บริการ เช่น การออกแบบรูปแบบ เครื่องมือ ผลิตภัณฑ์ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินการไปสู่ผลลัพธ์ โดยในขั้นตอนนี้เป็น การนำเสนอความคิดเห็นและแบ่งปันประสบการณ์จากผู้รู้ เพื่อให้การดำเนินการของกิจกรรมนั้นตอบโจทย์กับปัญหาที่เกิดขึ้นจริง และสามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างราบรื่น ในขั้นตอนนี้ทางตัวแทนภาครัฐหรือสถาบันการศึกษาได้ร่วมกำหนดออกแบบความร่วมมือทางด้านการสร้างนวัตกรรมของผลิตภัณฑ์กับตัวแทนชุมชนและตัวแทนกลุ่มขนมหวานไทย รวมถึงชุมชนข้างน้อย โดยสร้างให้เกิดการประสานสูตรของขนมหวานและกรรมวิธีในการทำขนมหวานนั้นกรอบจากตัวแทนหมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 3 ร่วมกันออกแบบสูตรและกรรมวิธี พร้อมทั้งวางแผนดำเนินการจัดกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่ชุมชน เพื่อต่อยอดให้ชุมชนสามารถนำองค์ความรู้ดังกล่าว ไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมหวานและส่งเสริมเศรษฐกิจของพื้นที่ได้ นอกจากนี้ทางตัวแทนภาครัฐยังได้ร่วมกันออกแบบสถานที่การดำเนินการจัดกิจกรรมกับตัวแทนของวัดข้างน้อย เพื่อให้การจัดกิจกรรมราบรื่นและสามารถมีวัตถุดิบ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการขับเคลื่อนกิจกรรม

Co-delivery ในช่วงของการร่วมกันส่งมอบบริการสาธารณะ เป็นการร่วมขับเคลื่อนโดยตัวแทนภาครัฐ ภาคประชาชน และตัวแทนของกลุ่มขนมหวาน รวมถึงตัวแทนของวัดข้างน้อยที่ให้ความเอื้อเฟื้อจัดสถานที่สิ่งอำนวยความสะดวกในวันเริ่มกิจกรรม โดยตัวแทนของภาครัฐได้ประสานทุกภาคส่วนเข้ามาเริ่มดำเนินงาน เริ่มจากกลุ่มขนมหวานได้แนะนำวัตถุดิบและกรรมวิธีในการทำขนมหม้อแกงธรรมดา หลังจากนั้นได้สาธิตกระบวนการทำขนมหม้อแกงและปรับกรรมวิธีทำให้ขนมหวานนั้นกรอบมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการยืดอายุการบริโภคของขนมซึ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมและรับการถ่ายทอดองค์ความรู้ นั่น คือ กลุ่มชุมชนข้างน้อย ที่นำองค์ความรู้ไปต่อยอดในการทำขนมหวานของท้องถิ่นได้ อีกทั้งยังเข้าร่วมกลุ่มทำขนมหวานกับตัวแทนวิทยากรขนมหวานของชุมชน ซึ่งเป็นการกระจายทั้งองค์ความรู้และรายได้ไปสู่ชุมชน

Co-assessment การดำเนินการประเมินร่วมกันของทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ ตัวแทน ภาคประชาชน เป็นการประเมินผลที่ได้จากการดำเนินการบริการสาธารณะที่ได้ร่วมกันคิดสร้างและขับเคลื่อน โดยการประเมินนั้นจะคำนึงถึงประเด็นของคุณภาพ ประสิทธิภาพ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการสะท้อนมุมมองและความคิดเห็นของหลายภาคส่วน ซึ่งผลของการประเมินแสดงให้เห็นถึงการนำผลลัพธ์มาพิจารณาและปรับปรุงกระบวนการดำเนินการเพื่อในครั้งถัดไปหรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นต่าง ๆ จะได้ปรับปรุงคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น เมื่อมีการขับเคลื่อนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนหม้อแกงกรอบของชุมชนแล้ว การประเมินย่อมต้องเป็นการรับฟังความเห็นทั้งแนวทางในการพัฒนาให้ชนหม้อแกงกรอบนั้น สามารถสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนทั้งในส่วนของการทำงานประชาสัมพันธ์ การตลาด และช่องทางการจัดจำหน่าย รวมถึงการทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นน่าดึงดูดมากยิ่งขึ้น สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นการประเมินและต่อยอดการดำเนินกิจกรรมร่วมกันของทุกภาคส่วน

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยมีประเด็นในการอภิปรายผล ดังนี้

1. บทบาทของภาคีเครือข่ายที่ร่วมกันขับเคลื่อนโครงการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นด้วยนวัตกรรม คือ ชนหม้อแกงกรอบนั้น เป็นการขับเคลื่อนผ่านความร่วมมือของการริเริ่มด้วยภาครัฐในนามของตัวแทนสถาบันการศึกษา เข้าไปสร้างประเด็นและดำเนินการประสานความร่วมมือภาคส่วนต่าง ๆ ให้เข้าร่วมแสดงความเห็น ร่วมลงมือทำ และร่วมประเมินผลสัมฤทธิ์นั้นเป็นไปตามแนวคิดของการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (Osborne, 2006; Waheduzzaman, 2019) ที่การขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นนั้น ย่อมอาศัยความร่วมมือของพลเมืองภายในพื้นที่และรับฟังเสียงของพวกเขามากขึ้นเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นสามารถสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนได้ อันเป็นการสะท้อนวัฒนธรรมด้านการผลิตขนมไทยของชุมชน ที่ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น อีกทั้งยังมีการนำนวัตกรรมที่เป็นการปรับใช้วัฒนธรรมด้านผลิตภัณฑ์ผ่านกรรมวิธีการยืดอายุอาหารได้มากยิ่งขึ้น (Monroe-White & Zook, 2018) ซึ่งเป็นความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ที่ได้แบ่งปันทรัพยากรองค์ความรู้ในการพัฒนาชนหม้อแกงกรอบของชุมชนตำบลช้างน้อย

2. กระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในแต่ละขั้นตอน ได้เป็นไปตามการมีส่วนร่วมรูปแบบ “4Cs” แนวคิดที่ถูกนำเสนอโดย Bovaird, et al. (2019) โดยเริ่มต้นตั้งแต่ Co-commissioning เป็นการกำหนดแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นร่วมกัน และแนวทางในการวางแผนดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามความต้องการ และการรับฟังความเห็นของคนภายในพื้นที่ Co-design การร่วมออกแบบกิจกรรมของการขับเคลื่อนดำเนินโครงการพัฒนานวัตกรรมลงสู่ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ทั้งกรรมวิธี วัตถุดิบ และผลลัพธ์ที่ต้องการในการขับเคลื่อนชนหม้อแกงกรอบ Co-delivery การร่วมส่งมอบบริการสาธารณะผ่านการดำเนินการของทุกภาคส่วนที่ร่วมลงมือทำ และดำเนินการโครงการ ตลอดจน Co-assessment การประเมินผลลัพธ์ของโครงการเพื่อนำผลลัพธ์ดังกล่าวไปปรับปรุง และดำเนินการให้ผลิตภัณฑ์ของชุมชนท้องถิ่นสามารถตอบโจทย์ความ

ต้องการของชุมชน ดังงานศึกษาของ ผกามาศ เลียงธนะฤกษ์ และปรินทร เต็มญารศิลป์ (2568) ที่ทบทวนถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในชุมชนข้างน้อย มีเพียงแค่การนำผลิตภัณฑ์จากเกษตรกรรมของพื้นที่มาปรับแต่งให้เกิดการสร้างรูปแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่ อีกทั้งยังเป็นการร่วมกันขับเคลื่อนดำเนินการของหลายฝ่าย (Pestoff, 2011) แสดงให้เห็นถึงบทบาทของภาครัฐที่ได้ลดลงและทำให้เครือข่ายการขับเคลื่อนนั้นมีบทบาทร่วมพัฒนาท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

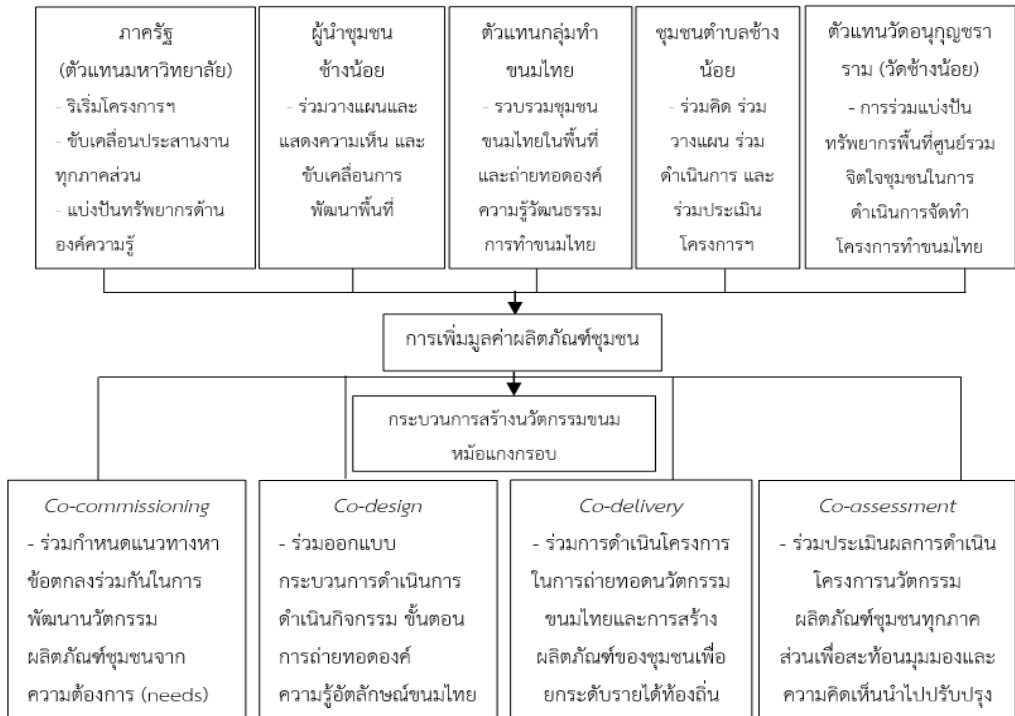
กล่าวโดยสรุป บทบาทของภาคีเครือข่ายได้ที่ร่วมกันขับเคลื่อนโครงการเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่สร้างนวัตกรรมในการพัฒนาด้วยนั้น จะเห็นได้ว่า บทบาทของตัวแสดงได้ขับเคลื่อนผ่านขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การแสดงความเห็น ร่วมลงมือดำเนินการ และประเมินผลลัพธ์ และมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายภาคส่วนที่เป็นตัวแสดงหลักในการให้บริการสาธารณะไม่ใช่ภาครัฐอีกต่อไป แต่เป็นการร่วมดำเนินงานของประชาชนภายในพื้นที่ ผู้นำชุมชน วัด และกลุ่มตัวแทนชนมไทย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ที่ได้แสดงให้เห็นถึงการดำเนินการร่วมกันของการบริการสาธารณะ ทั้งนี้ ยังมีการสร้างนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ในเรื่องของการยืดอายุขนมหวานตามแนวคิดการสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ชุมชน ทั้งนี้ กระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายนั้นได้ดำเนินการตามองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบในการผลิตร่วมเพื่อบริการสาธารณะ หรือ “4Cs” ตั้งแต่การกำหนดแนวทางร่วมกันจากทุกภาคส่วนเพื่อวางแผนการดำเนินงาน และร่วมแบ่งปันทรัพยากรของตนเองเพื่อขับเคลื่อนการบริการสาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ สถานที่ หรือการประสานงานเครือข่ายต่าง ๆ เข้ามาร่วมขับเคลื่อนงาน และมีการประเมินผลลัพธ์ของงานร่วมกัน เพื่อให้เป็นผลการดำเนินงานย้อนกลับอันสามารถนำไปปรับปรุงและขับเคลื่อนกิจกรรมของชุมชนต่อไปในอนาคตได้

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน มีภาคีเครือข่ายหลายภาคส่วนที่เข้ามาร่วมขับเคลื่อนภายใต้แนวคิดของการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ ประกอบไปด้วย ภาครัฐ (ตัวแทนมหาวิทยาลัย) ผู้นำชุมชน ตัวแทนกลุ่มทำขนมไทย ชุมชนตำบลข้างน้อย และตัวแทนวัดอนุญชราราม (วัดข้างน้อย) โดยทุกภาคส่วนได้ร่วมกันขับเคลื่อนผ่านกระบวนการของ “4Cs” เสนอโดย Bovaird, et al. (2019) ในการร่วมกันขับเคลื่อนการให้บริการสาธารณะในงานวิจัยนี้ คือ “ขนมหม้อแกงกรอบ” ซึ่งกระบวนการเริ่มตั้งแต่ Co-commissioning การวางแผนเป้าหมายร่วมกัน Co-design การร่วมกันออกแบบผลิตภัณฑ์ Co-delivery การร่วมกันส่งมอบบริการสาธารณะ ตลอดจน Co-assessment การร่วมกันประเมินผลของการขับเคลื่อนโครงการพัฒนา ซึ่งเป้าหมายคือ การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยการนำนวัตกรรมเข้ามาปรับใช้ ผลิตภัณฑ์ขนมหม้อแกงกรอบที่ทำให้ขนมหม้อแกงมีอายุการบริโภคที่ยาวนานมากยิ่งขึ้น ภาครัฐในนามตัวแทนมหาวิทยาลัยได้เป็นผู้ริเริ่มและประสานงานภาคส่วนต่าง ๆ ตัวแทนชุมชนให้ความเห็นและเป็นผู้นำการพัฒนา ตัวแทนขนมหวานได้เปลี่ยนแปลงกรรมวิธีและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาขนมหวาน ชุมชนเข้าร่วมโครงการและ

ร่วมแสดงความเห็น รวมทั้งเรียนรู้วิธีการพัฒนาชนไทย ตลอดจนตัวแทนจากวัดข้างน้อยได้แบ่งปันพื้นที่และจัดเตรียมสถานที่เพื่อให้โครงการดำเนินการต่อไปจนประสบผลสำเร็จ ดังภาพที่ 1

บทบาทภาคีเครือข่าย

ภาพ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ภาครัฐน่านโยบายไปปฏิบัติในการสร้างความร่วมมือกับมหาวิทยาลัย และภาคีเครือข่ายหลายภาคส่วน โดยเฉพาะการขับเคลื่อนบนความต้องการของชุมชน โดยนํางานวิจัยไปใช้เป็นต้นแบบ ในการวางแผนทางพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เพิ่มมูลค่า และสร้างนวัตกรรมให้ผลิตภัณฑ์ของชุมชนนั้น เกิดความโดดเด่นและมีมูลค่าสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ไปสู่ชุมชนพื้นที่อื่นที่มีบริบทใกล้เคียง ทั้งนี้อาจต้องมีการศึกษาเงื่อนไขบริบทของพื้นที่อื่น ๆ เพิ่มเติม

1.2 นโยบายเชิงระบบที่รัฐเป็นผู้เอื้ออํานวยเครือข่ายมากกว่าการสั่งการจากบนลงล่าง อันเป็นการส่งเสริมกลไกความร่วมมือหลายภาคส่วนอย่างยั่งยืน และวัดผลทั้งมูลค่าทางเศรษฐกิจ และคุณภาพของความร่วมมือ

1.3 ผลการวิจัยนํามาเป็นฐานข้อมูลในการต่อยอดพัฒนางานวิจัยด้านการพัฒนานวัตกรรมทางด้านอาหาร โดยเฉพาะขนมหม้อแกงที่สามารถทำให้กรอบได้ด้วยชุมชน อันเป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ผ่านรูปแบบความร่วมมือของภาคีเครือข่าย

1.4 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน ด้วยการเพิ่มมูลค่าผ่านการสร้างนวัตกรรมอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องอาศัยกลไกความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยชุมชนเป็นศูนย์กลางของการขับเคลื่อนพัฒนา และภาครัฐเป็นผู้เอื้ออำนวยมากกว่าการสั่งการหรือการขับเคลื่อนนโยบายแบบบนลงล่าง (Top-down) ซึ่งสามารถนำงานวิจัยไปต่อยอดการพัฒนาศักยภาพของผู้ผลิตขนมไทยในชุมชนและการสร้างอัตลักษณ์สินค้าในท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การเพิ่มพื้นที่และบริบทอื่นในการศึกษา เพื่อให้เห็นถึงการเปรียบเทียบความแตกต่างของบริบททางสังคม เช่น สังคมเมืองและสังคมชนบท ตลอดจนการเปรียบเทียบทางวัฒนธรรมของสินค้าชุมชนท้องถิ่นที่แตกต่างกัน อันนำไปสู่การสร้างรูปแบบการขับเคลื่อนของภาคีเครือข่ายในกระบวนการต่าง ๆ ที่เสริมสร้างทำให้กระบวนการขับเคลื่อนนั้น มีความสมบูรณ์ตามบริบทของพื้นที่ต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น

2.2 การศึกษาเชิงลึกในการพัฒนาสินค้าที่เพิ่มมูลค่า ทั้งในส่วนของบรรจุภัณฑ์ ตราสินค้า และการสื่อสารทางการตลาดเพื่อสร้างอัตลักษณ์ของชุมชน และเพิ่มมูลค่าในการแข่งขันทางการตลาดนำไปสู่การยกระดับรายได้ของชุมชนท้องถิ่น

2.3 การเพิ่มระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) หรือการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรคของแต่ละพื้นที่ที่มีบริบทแตกต่างกัน และนำมาเปรียบเทียบเพื่อสร้างแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยนวัตกรรมรูปแบบใหม่ในแต่ละพื้นที่ของชุมชนที่แตกต่างกันทั้งในเชิงของบริบทสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ

2.4 การศึกษาเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้กลไกความร่วมมือในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เพิ่มนวัตกรรมกับพื้นที่อื่นที่มีบริบทแตกต่างกัน เพื่อขยายผลและแสดงให้เห็นถึงปัจจัยของความสำเร็จ ทั้งในส่วนของบทบาทชุมชน กลไก และพฤติกรรมของผู้บริโภค อีกทั้งยังชี้ให้เห็นถึงช่องทางการต่อยอดงานวิจัย เป็นการวิจัยเชิงพาณิชย์ที่ยกระดับมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ไปสู่ตลาดที่กว้างขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ผกามาศ เลียงธนะฤกษ์ และปริญญ์ เต็มญารศิลป์. (2568). แนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะ แนวใหม่กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นชุมชนข้างน้อยสู่ตลาด. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 25(3), 233-246.

ผกามาศ เลียงธนะฤกษ์. (2567). กระบวนการมีส่วนร่วมในการนำหลักสิทธิมนุษยชนมาสร้างสวนบำบัดสำหรับเด็กพิเศษผ่านภาคีเครือข่ายหลายภาคส่วน กรณีศึกษา ตำบลข้างน้อย อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์*, 7(3), 175-191.

- Bovaird, T., Flemig, S., Loeffler, E. & Osborne, S. P. (2019). How far have we come with co-production and what's next?. *Public Money & Management*, 39(4), 229-232.
- Monroe-White, T. & Zook, S. (2018). Social enterprise innovation: A quantitative analysis of global patterns. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 29(3), 496-510.
- Osborne, S. P. (2006). The new public governance?. *Public Management Review*. 8(3), 377-387.
- Pestoff, V. (2011). New public governance and accountability: some jewels in a treasure chest. *CIES Centro de Investigación de Economía y Sociedad*, 91.
- Sriram, N., Misomnai, C., Metasuttirat, J. & Rajphaetyakhom, C. (2019). A Comparative Analysis of New Public Management New Public Service and New Public Governance. *Asian Political Science Review*, 3(2).
- Waheduzzaman, W. (2019). Challenges in transitioning from new public management to new public governance in a developing country context. *International Journal of Public Sector Management*, 32(7), 689-705.
- Wiesel, F. & Modell, S. (2014). From new public management to new public governance? Hybridization and implications for public sector consumerism. *Financial Accountability & Management*, 30(2), 175-205.